

Elämäni taival

Sota-ajan lapsuudesta nykypäivään

Marjatta
Kekki-Laatinen

Elämäni taival

Marjatta Kekki-Laitinen

Elämäni taival

Sota-ajan lapsuudesta nykypäivään

© 2024 Marjatta Kekki-Laitinen

Valokuvat: Marjatta Kekki-Laitisen kotialbumi

Kannen suunnittelu ja taitto: Timo Kärkkäinen

Kustantaja: BoD · Books on Demand GmbH, Helsinki, Suomi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-80-8320-7

Kiitokset

Esitän kiitokseni kahdelle henkilölle, jotka ovat olleet suureksi avuksi työssäni. Sirkka Yletyinen on oikolukenu tekstin ja esittänyt arvokkaita kielellisiä parannuksia. Vävyini Timo Kärkkäinen on alusta alkaen toiminut tietoteknisenä tukenani ja kirjan kustannustoimittajana.

Sisällys

1. Elämäni alkuaikoja

Syntymä	11
Talvisota syttyy	27
Isän kirje rintamalta	31
Talvisodan päätyttyä	38

2. Sotalapsena Ruotsissa - ensimmäinen matka

Lähtö Ruotsiin	44
Elämää uudessa Ruotsin kodissa	54
Jäähyväiset ja kiitos	81

3. Takaisin Suomeen

Uuteen kotiin Västeråsiin.....	86
Isän kuolema	93

4. Sotalapsena Ruotsissa - toinen matka

Takaisin Ruotsiin	97
Saan jälleen hyvän kodin	104

5. Koulua ja kotitöitä

Kotiinpaluu.....	115
Kesätöissä ja koulussa.....	119
Opintoja ja uusia töitä.....	131
Tapaan Johanneksen.....	137

6. Ensimmäinen avioliitto

Perhe-elämämme alkaa.....	151
Ensimmäinen automme.....	157
Mummuni.....	170
Etsin omaa ammattia.....	177
Sodan arvet.....	188
Elämän vaikeita aikoja.....	192

7. Päiväkodin työntekijäksi

Vaihdan työpaikkaa.....	195
Kullankukkulan päiväkotiin.....	201
Lomilla Ruotsissa.....	223
Avantouinnista lehtimyyjäksi.....	234
Voinko jatkaa työtäni?.....	244
Siirtyminen eläkkeelle.....	249
Johanneksen sydän pysähtyy.....	254

8. Elämäni Johanneksen kuoleman jälkeen

Johanneksen kuolema	260
Armas ja laulukuoro.....	268

9. Toinen avioliitto

Avioidun Armaksen kanssa	274
Vatsaongelmien syy selviää	282
Sattumaa vai johdatusta?	288
Ensimmäinen matka Algarveen	301
Jälleen Portugaliin	320
Löydämme kesämökin	328
Armaksen sairastuminen	333

10. Armaksen kuolema

Yhteinen elämämme päättyy	336
Taipaleeni loppuosuus	341

1. Elämäni alkuaikoja

Syntymä

Kirkollinen pyhä, Marian ilmestyspäivä, oli aikoinaan aina maaliskuun 25. päivänä. Minulle se päivä oli elämäni ensimmäinen päivä vuonna 1933. Silloin en vielä tiennyt mitään tämän maailman menosta. En tiennyt sitäkään, kuinka toivottu lapsi olin. Myöhemmin minulle selvisi, että olin syntynyt keskelle suurta lamaa ja köyhyyttä. Silloin elettiin 1930-luvun lamakautta, joka oli saanut alkunsa Yhdysvaltain pörssiromahduksesta. Se heijastui laajalti myös tänne Eurooppaan, kuten Saksaan, jossa Hitler nousi valtaan. Meille Suomessa se aiheutti suuren työttömyyden ja puutteen kaikesta.

Isäni oli Niilo Lintuniemi ja äitini Hilma Lydia Helander, jota kutsuttiin Lyyliksi. He solmivat avioliiton vuonna 1929. Heidän ensimmäinen lapsensa, veljeni Matti, syntyi toukokuun kahdeksantena 1930. Isäni oli silloin vielä suorittamassa asepalvelustaan Suomen Joutsen -nimisellä aluksella. Siskoni

Selja syntyi sitten heinäkuun 13. päivä 1931. Köyhyys astui ovestamme sisään, kun vanhemmiltamme loppuivat työt. Isäni serkku asui Jääsken Ensossa (nyk. Svetogorsk) ja ilmoitti isälleni, että sinne Enso-Gutzeitin tehtaalle voisi päästä töihin. Niin perheemme muutti Ensoon, mutta se ilo ei kestänyt kauaa, sillä isäni sai taas lopputilin. Perheeseen oli samoihin aikoihin syntynyt vielä yksi lapsi lisää.

Kaikki tavaramme myytiin pilkkahinnalla huutokaupassa. Perheemme sai matkaliput junaan, jolla pääsimme takaisin Lahteen, mistä olimme lähteneet. Isäni vanhemmat asuivat Helsingissä, mutta heidän luokseen emme päässeet, joten ainoa

ENSON SAIRAALA
ENSO
A. Laivas.

N:o 19 25/33

KUITTI

Lintunieni, Hilma Lydia

on maksava ENSON SAIRAALALLE allaolevan laskelman mukaan

Smk. *Kolme viikkoa hoitoa ja lääkitystä* (330.-)

Ensoissa *Huhti* kuun *1* p:nä 1933.

Laskelma:

<i>Suorusk. a</i>	<i>40</i>	<i>330.-</i>	<i>Kantti</i>
<i>Lääkitys</i>	<i>10</i>	<i>10.-</i>	<i>Haavaoppari</i>
<i>Smk.</i>	<i>330</i>	<i>330.-</i>	

Karjalan Kirjapaino Oy.

Syntytyssairaalan kuitti.

turvapaikka oli mummon luona Lahdessa. Mummon kamarin lattialle laitettiin vuode, jolla perheemme sai nukkua. Mummollani oli tiukkaa, sillä hänelläkin oli vielä monta suuta syömässä, Armas-eno oli myös joutunut työttömäksi. Hän oli äitiäni pari vuotta vanhempi. Toiset enoni olivat vielä lapsia, ja äidin sisar Meri-täti oli 16-vuotias.

Mummoni oli kyllä taitava emäntä. Hän kasvatti pihalla perunoita ja juurikasveja, lisäksi oli marjapensaita ja muita hyötykasveja. Kanoja oli myös ja sika oli aina kasvamassa. Enot kävivät ongella, ja syksyisin haettiin metsästä sienet ja marjat. Siinä sitä vaan jotenkin on eletty keskellä vaikeuksia, joita lapsi

Marjatta 1-vuotiaana.

ei edes huomannut. Minulla oli silloin neljä enoa ja yksi tati Meri, joka hoiti minua. Olin hänen lempilapsensa, ja hän pyysi, että hänen nimensä annettaisiin minulle. Kyllä sen tavallaan sainkin, hän oli Meri Tuulikki ja minusta tuli Marjatta Tuulikki.

Näistä ajoista en tietenkään voi tietää muuta kuin sen, mitä minulle on kerrottu. Perheeni oli onnistunut saamaan asunnon läheltä mummoni taloa, eli pienen hellahuoneen, ja vanhempani olivat lopulta saaneet heille sopivaa työtä. Isäni oli kyllä jo aiemmin päässyt sahalle töihin, heti keväällä, kun olivat tulleet Lahteen. Se oli kuitenkin ollut epäonnen paikka hänelle, sillä hän oli pudonnut tukin päältä hyiseen veteen ja sairastunut sen jälkeen. Äitiniikin oli silloin saanut työtä levyjen vastaanottajana laatikkotehtaalla, mutta se työ oli äidilleni liian raskasta.

Äitini oli hentorakenteinen eikä hänellä ollut tarpeeksi voimia siihen työhön. Hänelle huudeltiin ja kiroiltiin, kun työ ei joutunut tarpeeksi nopeasti. Tämän äitini muisti koko elämänsä, ja kertoi siitä aina meille lapsille. Äitini uusi työ oli kukkakaupassa, ja se hänelle sopi. Isäni oli päässyt työhön Vaaran puusepän tehtaalle, joka olikin sitten hänen vakituinen työpaikkansa. Se rakennus on muuten vieläkin paikoillaan Möysän kaupunginosassa, vaikka ei siellä enää tehdasta olekaan.

Mummo hoiti edelleen meitä. Matti-veljeni sai taluttaa siskonsa mummolle. Hänelle oli ripustettu reikäleipä narulla kaulaan, ja Selja toisessa kädessä ja minä toisessa, hän toi

meidät mummon luo hoitoon päiväksi. Tätä minä en muista, kun olen ollut niin pieni, että osasin juuri kävellä, mutta siitä on kerrottu minulle myöhemmin.

Vanhempani joutuivat jatkuvasti vaihtamaan asuntoa, koska lapsiperheille ei juuri kukaan halunnut vuokrata asuntojaan. Muistan hämärästi yhden asunnon, joka oli saunakamari. Se oli alueella, jota sanottiin Pyhättömänmäeksi. Se oli lähellä isän työmaata, ja äiti taisi silloin olla työtön. Siskoni Selja oli ottanut minua kädestä kiinni ja sanonut “Nyt pilli puhalsi ja isä tulee töistä kotiin, mennään Marjatan kanssa isää vastaan”.

Niin me lähdettiin, tultiin alas jyrkkää alamäkeä, ja samaan aikaan tuli hevonen painavan kaljakuorman kanssa. Jostain kumman syystä olin kaatunut ja joutunut hevosen jalkojen väliin keskelle. Ajomies teki kaikkensa yrittäessään pysäyttää hevosta, mutta se ei onnistunut. Hevonen työnsi minua takajaloillaan eteenpäin, ja pyörin maassa kuin pallo hevosen jalkojen välissä. Isäni tuli juuri silloin meitä vastaan ja sieppasi äkkiä minut syliinsä turvaan. Hevonen ei vahingoittanut minua, se tajusi varmaan, että lasta oli varottava.

Seuraava muistoni liittyy siihen, kun isä toi minut illalla pyörällä mummon luo. Isä sanoi jotain mummolle, ja heidän ilmeensä olivat hyvin vakavat. Minäkin aistin jotain, mutta en tiennyt, mistä oli kyse. Minut laitettiin nukkumaan mummon ja papan kamariin heidän sänkynsä lähelle. Sänky oli ikkunan edessä, ikkunassa oli salusiini eli puoliverho vedettyä eteen.

Mummo sanoi minulle “Siunaa nyt itses”. Kysyin, kuinka siunataan, johon mummo sanoi “Laita kädet ristiin ja sano Taivaan Isä, siunaa äitiä”. Minä tein niin ja nukahdin. Heräsin kuitenkin keskellä yötä. Minulle tuli yhtäkkiä valtavan ikävä. Katsoin ulos taivaalle ikkunan yläosasta, ja näin kuinka pilvet suorastaan kiisivät ison pyöreän kuun yli ja sivuilta. Minua jotenkin pelotti. Oli aika valoisa. Katsoin peittoani, se oli pehmeä huopa, jossa oli punaisella pohjalla mustia palloja. Käännyin katsomaan mummon ja papan sänkyä, siinä he nukkuivat enkä halunnut herättää heitä.

Muistin kuitenkin rukouksen, jonka mummo oli opettanut. Laitoin kädet ristiin ja rukoilin “Taivaan Isä, siunaa äitiä”. En muista montako kertaa sitä sanoin, mutta minulle tuli hyvä ja rauhallinen olo, ja nukahdin uudelleen. Aamulla isä tuli hakemaan minut kotiin, hän oli nyt helpottuneen oloinen. Kuulin, kuinka hän sanoi mummolle, että leikkaus onnistui hyvin ja äiti toipuu siitä kyllä.

Oltiin jälleen muutettu, nyt meillä oli parihuoneet vaalean puutalon yläkerrassa. Se talo oli Kauppakadun (nykyisen Karjalankadun) ja Hirvikadun kulmassa. Olin täyttänyt jo kolme vuotta, ja minut laitettiin lastentarhaan, joka oli lähellä kotiani. Se talo on siinä paikallaan tänäkin päivänä, lastentarhaa ei siinä enää ole. Sain melkein heti hinkuyskätartunnan ja sairastin sitä vuoden päivät.

Kirja on itsenäisen naisen matka sodan, vaikeuksien ja rakkauden kautta itsensä löytämiseen. Lahtelainen Marjatta Kekki-Laatinen (os. Lintuniemi) muistelee päiväkirjojensa avulla yli 90-vuotista elämäänsä lapsuudesta vanhuuteen. Marjatta kuvaa tarkasti lahtelaisten elämää. Monet kadut, talot ja puodit tulevat tutuiksi.

Marjatta syntyi vuonna 1933 perheen kolmanneksi lapseksi keskelle suurta lama-aikaa. Hänen isänsä löysi vain tilapäisiä töitä, ja perhe joutui muuttamaan usein tilapäisestä asunnosta toiseen. Talvisodan sytyttyä Marjatan isä joutui rintamalle ja kuoli 1943 sodassa saamaansa sairauteen.

Marjatta erotettiin perheestään ja hänet lähetettiin Ruotsiin sotalapseksi. Uudessa kodissa Tukholman keskustassa ja Marielundin kartanossa asui konsulin varakas perhe. Marjatan elämä muuttui täysin. Marjatta lähetettiin toiseenkin kertaan Ruotsiin sotalapseksi.

Marjatalla oli pitkä työura erilaisissa ammateissa. Pisimpään hän toimi keittäjänä Lahden Kullankukkulan päiväkodissa. Jäätyään leskeksi 49 vuotta kestäneen avioliiton jälkeen Marjatta meni uudelleen naimisiin 70-vuotiaana. Kiintoisa elämä värikkäine vaiheineen jatkui uudessakin avioliitossa liki 20 vuotta.

